

nogen anden Mand i hans Tid til at fremstille den forberedende Teologi, der blev en Modesag i hans eget Land og senere ogsaa vandt Indgang i Frankrig, Tyskland og Amerika. John Locke, den berømte Tænkter, faldt i med Tidens tvivlende Land og citeredes senere af Voltaire og andre Frantserne som en Autoritet paa deres Side. Og Sir Isaac Newton blev saa meget af en ny Teolog, at han ikke tog i Betænkning at nægte Jesu Kristi Guddom.

Den Mand, der næst kommer frem paa Stuepladsen, er Voltaire, født 1694. Denne Mand's Levede- løb var i høj Grad mærkeligt; paa et vist Tidspunkt i sit Liv var han maaske den mest indflydelsesrige Mand ved Europas forfættelige Hof- fer og meget efterfølgende Trods for hans overvældende Forfængelighed, end nogen anden Mand paa den Tid. Han var en utrættelig Ar- bejder og en af Europas mest aar- benmunde rationalistiske Kritiker. Han angreb og latterliggjorde Bi- selens Fortællinger og dens Inspi- ration, Læren om Arvesynd, Kristi Guddom, Blodforsoningen og evig Straf. Og en overraskende Mængde af, hvad der nu om Dage anerkendes som nye og fremstredne Ideer om det gamle Testamente, blev fremfat- lige saa fuldt og klart af Voltaire, som af Cornill, Cheyne, Driver et- ler nogen anden amerikansk højere Kritiker.

Voltaires Skrifter gik gennem mange Oplag og blev læst med In- teresse i alle Europas Lande. Der kan ingen Tvivl være om Voltaires Upprøbelighed i intellektuel Henseende. Blandt andre nedbrændende engel- ske Kritiker nævnes David Hume, født 1711, der i mange Henseender var en mærkelig Mand og en væd- dig Arbejder. Han blev særlig be- rømt som Lærer og Udlægger af filosofisk Skepticisme og en erklæret Fjende af alt overnaturligt.

Edward Gibbon, født 1711, var religiøst opdraget og for en Tid Medlem af den romersk-katolske Kir- ke. Han skrev det berømte historiske Værk: „Det romerske Riges Fald og Undergang“, i hvilket han med mageløs Behændighed gav Kristendommen, hvad mange ansaa for dens Dødsstød.

En anden veltænkende Fjende af den gamle Teologi var Thomas Paine, født samme Aar som Gib- bon, 1737, som langt mere be- kendt som nedbrændende Kritiker, end han i sin Tid i Frankrig holdt en ortodoks Prædiken om Guds Tilværelse, og desforuden har han mere end en Gang fremfat for sine Tilhørere og Lærere nogle af den Tids klarste og mest overbevisende Argumenter mod Atheismen. Det skal ogsaa siges, at han var den første Mand, der nogeninde gav sig af med at strive for Volkt for Mænsken. 100,000 Eksemplarer af hans Bog „Common Sense“ til ri- vende Affæring, hvilket i de Tider især i dette Land var noget uhyr- ligt, og der er ingen Tvivl om, at denne Bog fremførte noget andet Skridt hidtil til Virkeliggørelsen af Ame- ritas Uafhængighed.

I Begyndelsen af sin Karriere pøvede Paine ingen ringe Indflydel- se i Frankrig og England saavel som i Amerika. I Frankrig holdtes han i betydelig Ære, og i England lyttedes det ham at dele Folket politisk mellem sig selv og Edmund Burke. Havde han ikke forandret sit Standpunkt, eller havde han hjertelig omfattet og fulgt den Re- ligions Forfattere, som han haanede, vilde saa Navne have staaet høiere end hans i vort Lands vo- luntariske Historie.

I Aaret 1794 udgav han sin „Fornuftens Tidsalder“ (Age of Reason“), som Benjamin Franklin stærkt advarerede ham derimod, i en Bog, som op til den Tid var det stærkeste, mest indflydelsesrige og grun- somste Stykke højere Kritik, frem- kommen i den teologiske Litteratur. Og fordi den kom fra ham, som var en Folket's Vindling og en af- gjort Ven af den nye Republik, vandt den hurtig Udbredelse. I Hjem, hvor Bogen var forbudt, læste Drengene den i Smug og troede dens Værdomme. Men denne Teologi havde sin Tid; det mere ret- tentende amerikanske Folk genvandt sin Rigtighed, og „Fornuftens Tids- alder“ tabte sin Popularitet for al-

drig siden at genvinde den, og sam- tidig ringede den Viglotten poli- tisk og socialt over sin Forfatter, som døde stiftet, uaneret, en Druk- tenbold, i en Alder af 70 Aar.

Men, vil nogen spørge, hvorfor tør op i den moderne Strid med Mand, som Celsus og de andre tidligere Skeptikere udenfor den kristne Kirke og Clement fra Alex- andria og andre indenfor Kirken, som forsøgte sig i nye Teologier? Hensigten er denne, blandt andet: at paavise, at Historien har kun en Røst, og at disse tidligere Forsøg paa at ændre den kristne Tro samt Kristi og Apostlenes Teologi, hvor- fremme, populære, dygtige og ind- flydelsesrige disse Angribere og Kri- tikere var, endte dog med Nederlag.

Eller, spørges der, hvorfor spæ- ndt i den nærværende Strid Mænd som Thomas Hobbes, Kronet, Vol- taire, David Hume og Thomas Paine? Hensigten er, som den alt- angione, blandt andet at vise, hvor- lidet Grund der er til at vente, at vore amerikanske teologiske Sto- ler samt deres religiøse Presse og deres Kirker, — under Ledelsen af Mænd, der staa langt under sine i intellektuel Henseende, — stude- rejse fremfor de engelske Deister eller de franske og amerikanske Fri- tænkere i det 18. Aarhundrede.

Men fremfor alt er det med den Hensigt at paapege den Fare, som den Slægt, der modtager disse nye Teologier, udsætter sig for.

Om Deisme eller fremstredne Teologi i det 18. Aarhundrede, som John Wesley, den midte John Wesley, kaldte „det helvedes Fødsel“, bevirkede en saadan Udelæggelse i Englands Følgeskab, at Landet blev en Videnskabernes og Forberedens Stueplads; og den voldte saadan Nedbrudelse af det religiøse Liv, at Frantserne holdt Indblik i baade højere og lavere Kirker i hele Riget, ja, i en saadan Grad, at Richard Cecil erklærede, at den engelske Kir- ke „førte flere Sjæle til Helvede end til Himlen.“

Denne samme fremstredne Teo- logi havde saa uheldige Følger i Amerika, at de unge Mænd ved de højere Stoler kaldte sig Voltaire, Diderot, og d'Alambert; og ikke en ud af hver hundrede blandt Stu- denterne ved Harvard, Yale, Wil- liams og Princeton vilde indrømme sig at være en Kristen. Under denne samme Teologi henvisnede faaledes det borgerlige Liv i Amerika, at Hæder og Dyd saa i Støvet, og Religionen, for at benytte Samuel Blair's Udtryk, „saa tilfyneladende døende og færdig til at drage det sidste Sæt.“

Men omend denne nye Teologi var imponerende en Tid, var den kun en Boble, som let eksploderede. I England bevægede de to Brø- dre Wesley, Whitefield, Fjelsiger og andre og begyndte at prædike Kri- stendommens oprindelige Sandhe- der. Prædikenen fandt Genfoar i Hjerterne, Syndere slog sig for Bry- stet og spurgte om, hvad de skulde gøre for at blive salige. Englands Wine- og Fabrikstrikker havde aldrig før oplevet en saadan reli- giøs Bevægelse. John Newton for- tæller, at i en Uge modtog George Whitefield ikke mindre end et Tusind Breve fra Menneister i Syn- dende. „Da var det ogsaa, at Her- tugen og Hertuginde faldt ned for Korsets Fod, og Mand som Ches- terfield og Bolingbroke, Mr. Pitt og Lord North, Hertugen af Graf- ton og Mr. Fox og Blomsten af det engelske Kristotratit salmede under Tabernaklets brandende Straaler.“

Vækkelsen var væsentlig lige saa- dan i Amerika. Præster, iblandt hvilke var særlig Jonathan E Ward prædikede igen den gamle Teologis Sandheder: „Bibelen er Guds Ord“, „Mennesket er en Synder“, „Der kommer en Dom“, og „efter Dom- men en Fortællelse“, „Kristus er ved sin Lidelse og Død den eneste Frelser for den evige Død“, og „Rejsfærdig- gørelse ved Troen alene“, — og Resultatet var, at Amerika rykkede Bantrens Forbandede af sig for et Tidrum af næsten 40 Aar.

fig den Mægtighed at sammenligne de Værdomme, som Professorerne ved vore amerikanske teologiske Sto- ler holder paa, med dem, som fast- holdtes af Celsus, Hobbes, Boling- broke, Voltaire og Paine. Thi man vil gøre den Opdagelse, at den ene- ste tilfyneladende Fortæl mellem den nyere Teologi i det 18. Aarhundrede og den i det 20. er, at den i det 20. er mindre fræk og brutal i Sproget. Men om denne sidste Hensigt i Virkeligheden er bedre end den tidligere, er ikke saa let at give et betrykkende Svar paa, som man først skulde synes. Man mindes en Udtalelse af Dr. Busby: „Jeg ved ikke, om det 18. Aar- hundredes Gudsbespottelse er mere fjæsende end den kolde nedladende Fremgangsmaade i det 19.“ For saa vidt, der er noget i den højere Kritik, som fortjener dens Tilhæng- geres Forsvar eller de rettroendes Modstand, er det væsentlig det sam- me, uanset Navnet, som gentagende har dukket op i den frie Tantes Historie og har gjort Sjælen megen Glæde og ingen Gavn.

Naar en af Londons populære Præster, en Lærer i Westminster, paastaar, at det St. Test. har tabt sin Indflydelse paa Grund af dets „Urimeligheder“, „moraliske Raabe- der“, og „utroligt bænagtige de- moraliserende Beretninger“, og at „det Ny Testamente snart maa gaa samme Vej, som det G. Testaments „Lindere“, og naar Amerikas højere Kritiker taler om „Faberne, My- tterne og Legenderne“, baade i det gamle og det ny Testamente, saa menes dermed alturat, hvad Julian, Hobbes, Voltaire og Paine mente, og Virkningen paa Folks Bevidst- hed er den samme.

Prof. Howard S. Good har under Titlen: „Exploded Theories, Re- ceived to be Again Exploded“, opre- gnet de Regler, som den moderne historiske og literære Kritiker har benyttet til at bevise, at den ordo- tolke Opfattelse af Bibelen ikke kan fastholdes. Han citerer adskillige de samme Punkter, ofte med de samme Ord, som findes i Thomas Paines Skrifter. Selvfølgelig siger ikke disse moderne Kritiker saa ren- ud som Paine, at Bibelen er et „front Vedrag“, en „Løgn“, ikke heller paastaar de, som han, selv at kunne stride en bedre Bog, men den logiske Konsekvens af, hvad mange af dem paastaar, vil føre til samme daarlige Resultater, som „Fornuftens Tidsalder“.

Ja, Udfaldet af de senere nye Teologier kan maaske blive endnu mere skæbnesvangert end Paines Skrifter, for de angriber Kristendommen under Venskabsskifte og under Foregivende af at følge den lærde Tænkning's Fremstridt.

Hjertets Rangel.

(Af N. Madsen.)

Den gamle, gode Verden kan
Ej dette Hjerte give
En Glæde, som dens Helvedesbrand
Forlangt mon fra det ribe!

De første Ungdoms Dantelshy
Blev fluttet af dens Is,
Og Følelsernes indre Syn
I den fandt sit Fortis.

Thi ej alene Ungdomskind
I Tiden visne maa,
Men Hjertets Fred og Barnets Sind
Bil først af alt forgaa.

De saa, hvis Mander flyder end
Højt over Lykens Brag,
Mod Brødens Reoler drives hen
Af Billedets Bølgeslag.

Thi mørk og kold er Sjælen nu,
Lig Døden selv, hvis Le
Ruin haaner vildt de armes Gru
Og spoter deres Ve.

Den stærke Frost har størket alt
Dens Taarefildes Strøm;
Hvis Øjet funklede, Straalen faldt
Jestold — ej mere sm.

Om munter Stømt end klinger lyd:
Fra flaaet Lungebaand,
Da er sligt intet Døkte nyt
For en besværet Mand.

Men Midnatstimen, tavst og mørk,
Ej bringer Sjælen No!
Den pines i sin øde Ør:
Den mangler Hjertets Tro!

Bøger. Nyt!

En Samling af kristelige Bøger
deriblandt særlig de nye udgivne
Bøger af Kristelig Forening for
den Indre Mission i Danmark.
Behag at gennemse denne Liste,
der vil være Bøger, som De vil
have megen Glæde af at læse. Nogle
nogle af dem mens vi har dem.

Listen bliver stadig forandret.

Fra Mørke til Lys. Fortælling af
Helen Berthold. Heri stilleres
Brydningstiden mellem Hedenstid
og Kristendom blandt Vænderne.
301 Sider. Smukt indb. 60c.
Evangelium. En Fortælling fra Rej-
ser Konstantin den Stores Tid
af A. D. Drake. Doversat fra
Engelsk ved Olga. 224 Sider.
Elegant indb. 90c.

De spanske Brødre. Med Forord
af Provst Blume. 532 Sider.
Godt indb. \$1.20.

Ført af Herren. Fortælling af
Elwin. 106 Sider. Godt indb.
50c.
Zigøjneren. 165 Sider. Fint indb.
50c.

Gud er min Frelse. Af Eugenia
v. Miklaff. 307 Sider. Elegant
indb. 90c.

Christie Kongens Tjener. Af D.
F. Walton. 127 Sider i Om-
slag 25c., indb. 40c.

Lampepudseren. Af Maria S. Cum-
mings — oversat fra Engelsk.
536 Sider. Godt indb. \$1.20.

Efter Ried af Bansk, paa Dansk ved
N. P. Madsen. 250 Sider. Eie-
gant indb. 80c.

Tag og Læs. Korle Læsestykker til
Bibellestfer paa hver Dag i Ma-
ret for de unge. Udgivet af
Hans Nielsen, Indremissionær i
Aalborg, og Dr. Ricard, Gene-
ralsekretær for N. F. U. M. med
Bidrag fra Venner af den Kri-
stelige Ungdomsbevægelse. 432
Sider. Indb. i komponeret Skir-
ningsbind. Pris \$1.30.
I Franskbind, Læder Ryg med
Titel, \$1.50.

Hvad Bibelen Fortæller. Georg
Særgent. Paa Dansk ved S. J.
F. E. Mathiesen. I Omflag 60c.
Indb. 90c.
Et lille Kongespejl. Af A. Fibiger.
Bibelhistoriske Foredrag over de
fire Konger, Herodes i Ny Te-
stamente. 187 Sider. Fint indb.
90c.

En Livsgerning. Doversat fra En-
gelsk, en interessant Bog. 203
Sider. Fint forfæret Bind 65c.

Fire Veninder. Af Bansk. Fra
Engelsk ved Olga. En god Bog.
326 Sider. Fint indb. \$1.00.
Gennem Kors til Krone. Af Eu-
genia v. Miklaff. 329 og 337
Sider. Tag og Læs denne Bog,
den vil læses med megen Inter-
esse. Indb. \$1.40.

Høje Lidel for at vinde en evig
Krone. Fortælling af A. v. N.
166 Sider. Elegant indb. 70c.
I hans Haand. Af Hessa Strat-
ton. Fortælling om Stundi-
sterne i Rusland. 212 Sider.
Fint indb. 85c.

Kaffemissionæren Bish. Postells
Selvbiografi. 288 Sider. Fint
indb. 60c.

Elizabeth. Af Marie Nathusius.
En interessant Skildring som
læses med meget Udbytte. Eie-
gant indb. \$1.20.

Præstegaarden i Hartzen og Indien.
Af V. Bollman. 327 og 323
Sider. Fint indb. \$1.00.

Stefania Bolingbroke. Et Livs-
billede af Emma Marshall. 1 Del
128 Sider, 2. Del 167 Sider i
et Pragt Bind. \$1.20.

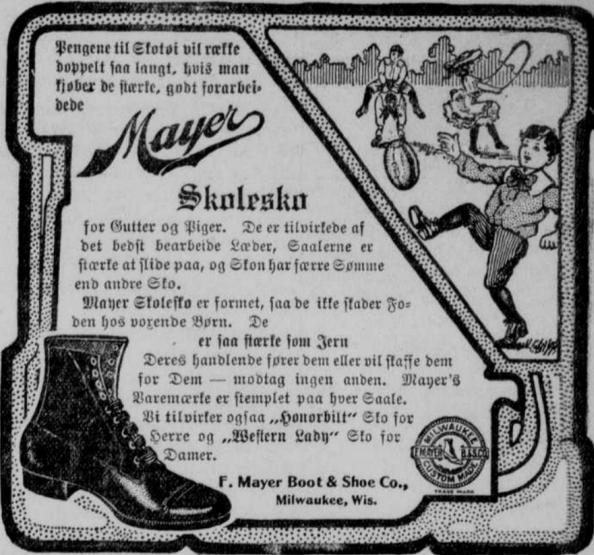
De to Brødre. Paa Dansk ved N.
P. Madsen. 286 Sider. Elegant
indb. \$1.00.

Johannes Levinon. Præst ved de
Classenske Volkger. Mindeblad af
hans Ungdomsven Alf. Ipsen.
84 Sider med Billede. 40c.

Flaget op. Særlig til de unge.
Af Th. Nicolajsen. Lærer Bon-
nebjerg Græsted. 40 Sider. Om-
slag 10c.

Guds Ord er levende og kraftigt.
Nogle Tanter til Bestyrkelse og
Ræfledning for troende Menne-
ster naar de vil læse Bibelen.
Samlede af S. Børnsen. 52 Si-
der. Omflag 20c.

Studefær. Nogle Oplevelser med 2
Billeder af Forfatteren. Med
Forord og Mindeord af Provst

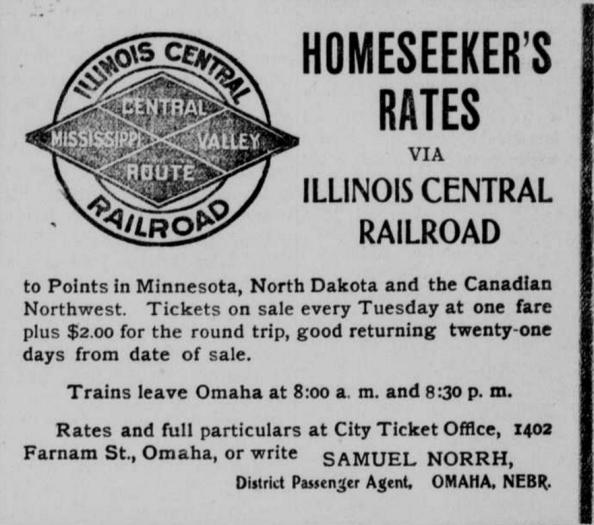
Engene til Stot vil række
dobbelt saa langt, hvis man
høber de stærke, godt forarbej-
dede

Mayer

Skolesko

for gutter og piger. De er tilvirkede af
det bedst bearbejdede Læder, Saalerne er
stærke at slide paa, og Sten har færre Sømme
end andre Stø.
Mayer Skolesko er formet, saa de ikke stader Fo-
den hos voksende Børn. De
er saa stærke som Jern
Deres handende fører dem eller vil flasse dem
for Dem — modtag ingen anden. Mayer's
Bæremærke er stemplet paa hver Saale.
At tilvirkede og „Honorable“ Stø for
Herre og „Western Lady“ Stø for
Damer.

F. Mayer Boot & Shoe Co.,
Milwaukee, Wis.

**HOMESEEKER'S
RATES**
VIA
**ILLINOIS CENTRAL
RAILROAD**

to Points in Minnesota, North Dakota and the Canadian
Northwest. Tickets on sale every Tuesday at one fare
plus \$2.00 for the round trip, good returning twenty-one
days from date of sale.

Trains leave Omaha at 8:00 a. m. and 8:30 p. m.

Rates and full particulars at City Ticket Office, 1402
Farnam St., Omaha, or write SAMUEL NORRH,
District Passenger Agent, OMAHA, NEBR.

Dana College

Smukt beliggende
Gode Tomandsværelser
Lyse Skolestuer
Opvarmning ved Damp
Tids-varende Gymnastikal
Sangforeninger
Foredrag — Taler — Oplæs-
ning

KURSUS:
College
Academic
Normal
Business
Music
Højskole
Forberedende til Semi-
nariat

Betaling \$16.00 pr. Maaned (4 Uger) for Kost,
Logi og Undervisning.

Skriv efter Katalog.
J. P. JENSEN,
DANA COLLEGE, BLAIR, NEBR.

Elk Horn Højskole og College

begynder sin Vintertermin den 2den Decem-
ber. Foruden Undervisning, som hidtil, i
de forskellige Fag, vil der blive en Land-
brugs- og Husholdnings-Afdeling. . . .
Betaling 15 Dollars om Maaned. . . .

Vi faar ikke udgivet Katalog i Aar;
men for nærmere Oplysning skriv til

KR. ANKER,
ELK HORN, IOWA

BRORSON HØJSKOLE

begynder, om Gud vil, sit andet Skole-
aar den 18. November. Der undervises
i de almindelige Fag af 3 Lærere, for-
uden Forstanderen. Skolen varer i 4
Maaned. For nærmere Oplysning og
Indmeldelse, henvend Dem til

JENS DIXON,
Brorson Højskole,
KENMARE, N. DAK.

Send — Til Danmark.

„Danstheren“ „Danstheren“

til Faber, Moder, Broder, Søster, Ven,
Veninde eller Slægtninge i Danmark.

\$2.00 aarlig — frit tilsendt to Gange
ugentlig.